

Redaktørernes forord

Mere og mere tyder på, at vi i verden står over for omfattende klimaforandringer, der – på ulige vis – vil føre til mærkbare ændringer i livsgrundlaget, i form af tørke, oversvømmelser, storme og et generelt mere uforudsigeligt og ekstremt vejrlig. I mange sammenhænge synes der at være bred enighed om, at løsninger på klimaforandringerne først og fremmest skal findes politisk og gennem nye teknologiske landvindinger. Men det er trods alt mennesker, befolkninger og samfund, der skal leve i – og i nutiden aktivt er med til at skabe – en fremtid, hvor spørgsmål om *hvor* man kan leve, *hvad* man kan leve af, og *hvordan* man bør leve vil blive præget af ressourceknaphed, nye former for teknologi og eventuelt nye, mere "klimatilpassede" sociale normer, praksisser og organisationsformer.

På den baggrund er det relevant at spørge, om og hvordan sociologien har noget relevant at tilbyde i forhold til at forstå og leve med klimaforandringerne. Hvilken rolle spiller klimaforandringerne inden for sociologien – og hvilken rolle *kunne* de spille? Hvilke teoretiske, metodiske og empiriske ressourcer besidder sociologien til at beskrive og forklare klimaets sociale liv, på tværs af sociale domæner og differentieringer? Kan man meningsfuldt tale om en egentlig klimasociologi, som for indeværende er ved at krystallisere sig? Sådanne spørgsmål danner udgangspunkt for dette temanummer af *Dansk Sociologi*. Overordnet er sigtet at vurdere begrebet "klimasociologi" nærmere gennem en serie af bidrag, hvor klimaforandringer gøres til genstand for ganske forskelligartede sociologiske studier.

Temanummeret indledes med en artikel af *Anders Blok*, som søger at give et – selektivt – overblik over klimasociologiens dimensioner, samt dens mulige fremadrettede bidrag til disciplinens udvikling. I artiklen argumenterer Blok for, at klimasociologi må anskues i forlængelse af 1970'ernes diskussioner, hvor sub-feltet af miljøsociologi opstår i tæt dialog med en fremvoksende miljøbekymring. Mere nutidigt viser artiklen, hvordan klimaforandringer bruges som samtidsdiagnostisk markør i store socialteoretiske projekter hos henholdsvis Ulrich Beck, John Urry, Slavoj Žižek og Bruno Latour. Endelig gives en række fremadrettede bud på, hvordan klimaforandringernes social-ontologiske beskaffenhed inviterer til teoretisk nytænkning. Artiklens optimistiske bud er, at klimaet – paradoksalt nok – kan blive en "positiv" begivenhed for sociologien i en kosmopolitan, mere-end-social verden.

Mange klimadiskussioner føres på politisk elite-niveau og på naturvidenskabelige præmisser. Bidraget af *Birgit Jæger*, *Erling Jelsø*, *Louise Phillips* og *Annika Agger*: "Borgernes stemmer i klimadebatten – hvilken vej blæser de

globale vinde?" fokuserer derimod på, hvorledes borgernes holdninger og ønsker kan inddrages i klimadebatten. Artiklen tager udgangspunkt i en række koordinerede borgermøder, der blev afholdt over hele verden i optakten til klimatopmødet i København i 2009, med fokus på at analysere den danske del af processen. Her mødtes en gruppe borgere for, gennem en demokratisk og deliberativ proces, at nå frem til fælles synspunkter og ønsker til politikerne vedrørende tiltag til at afværge klimaforandringer. Artiklen viser, hvilke udfordringer og muligheder der opstår, når en bredt sammensat gruppe af borgere diskuterer et kompliceret og globalt emne som klimaet – og herigenom hvor både vanskeligt og nødvendigt det er at give borgerne en stemme i klimadebatten.

Temanummerets tredje bidrag beskæftiger sig med de unges forhold til klimaforandringerne. I artiklen: "For klimaets skyld?" viser *Peter Gundelach* og *Bettina Hauge*, på baggrund af en større kvantitativ og kvalitativ undersøgelse, hvordan unge danskere i alderen 18-35 år oplever og indtænker klimaforandringer i deres hverdagsliv. Her er tale om en gruppe, som i højere grad end ældre generationer er vokset op med og inkarnerer en stor bevidsthed om, og villighed til at adressere, klimaproblemerne. Samtidig viser undersøgelsen dog, at klimaforandringer kun indtænkes selektivt i de unges liv, og at det ofte er andre forhold end klimaet – f.eks. økonomi, vaner og strukturelle betingelser – der har betydning, når de unge handler mere eller mindre klimavenligt og -bevidst.

Nummerets fjerde bidrag: "Klimatrisker på planerarnas agenda: Att hantera motstridiga krav och kunskapsosäkerhet", er skrevet af *Ylva Ugglå* og *Sofie Storbjörk*. I artiklen analyserer forfatterne de nye udfordringer, der opstår, når planlæggere i kommunale forvaltninger skal balancere mellem professionel viden og autoritet, på den ene side, og klimatilpasningens mange usikkerheder på den anden. Afsættet er en kvalitativ undersøgelse fra svenske kommuner, som har fået pådraget ansvaret for at tage hensyn til fremtidige klimaforandringer i deres fysiske planlægning. Spørgsmålet er, hvilke krav klimaforandringerne stiller til kommunernes byplanlægning – og ikke mindst hvordan det udfordrer planlæggernes rolle som professionelle eksperter, at de i stigende grad skal agere som mæglere mellem naturvidenskabelig viden og lokal politik, samtidig med at de søger at fastholde grader af autonomi i deres arbejde.

I tillæg til disse fire originale artikel-bidrag bringer vi i dette temanummer en oversat version af et indlæg, som den kendte tyske sociolog *Ulrich Beck* præsenterede til den amerikanske sociologforenings årsmøde i 2009. I indlægget adresserer Beck en række centrale og vidtrækkende spørgsmål om de betingelser, hvorunder klimaforandringernes globale risici kan give anledning til social og politisk forandring, med henvisning til sit begreb om "kosmopolitane risikofællesskaber". Bidraget giver hermed et indblik i den kosmopolitane vending, som Becks sociologiske tænkning har taget siden bogen om *Risikosamfundet* fra 1986. Samtidig gives et fremadrettet bud på en sociologisk forskningsdagsor-

den, som gør klimaet til omdrejningspunkt for en gentænkning af disciplinens bærende spørgsmål. Teksten er venligst stillet til rådighed af Beck og oversat af Liv Rolf Mertz (i samarbejde med gæsteredaktionen).

Med sit review-essay: "Om hockey-grafen, det goda livet och allmännin-gens tragedi: klimatfrågan i sociologisk belysning" bidrager *Margareta Bertilsson* til en yderligere indkredsning af klimasociologiens muligheder. Essayet tager afsæt i en række nye bøger og tekster af væsentlige sociologer – John Urry, Anthony Giddens, Ulrich Beck og andre – som alle analyserer klimaforandringernes sociale og politiske udfordringer. Spørgsmålet er, hvorvidt sociologien overhovedet har nogen betydning for forståelsen af klimaproblemer i en stadig mere global og kompleks verden. I reviewessayet diskuterer Bertilsson, om klimaforandringerne kan fungere som en prisme, der kondenserer en række af sociologiens grundlæggende problemstillinger omkring social orden på globalt plan – samt hvordan disciplinen eventuelt kan indgå i nye dialoger med den naturvidenskabelige klimaforskning.

Uden for temanummerets emne – men dog ikke uden berøringsflader – bringer vi slutteligt en kommentar af Anders Blok, som rapporterer etnografisk fra sin deltagelse ved den 37. *All India Sociological Conference* i Delhi i december 2011. Indien hører til i den store kategori af globale sociologier, som vi i Danmark og Europa sjældent hører om, endsiges sammenligner os med. Formålet med kommentaren er da også at give et første indtryk af de mange vigtige diskussioner, der præger sociologien i verdens folkerigeste demokrati; et land plaget af mangfoldige kriser, uligheder og spændinger, men som samtidig er hjemsted for dynamiske, vidtrækkende og globalt inspirerende intellektuelle traditioner.

Endelig skal det nævnes, at vi til dette temanummer til vores store glæde har fået lov at benytte billedmateriale fra udstillingen *RETHINK – Contemporary Art and Climate Change*. Denne udstilling blev vist på tre københavnske kunstmuseer i optakten til klimatopmødet i 2009, og dens kunstneriske fokus på klima, miljø og bæredygtighed danner efter vores opfattelse en inspirerende visuel ramme om de sociologiske diskussioner. Her vil vi gerne fremhæve, at vores brug af billedmaterialet kun er muliggjort gennem et stort arbejde fra tidsskriftets grafiker, Nanna Guldborg, som vi hermed takker varmt. En nærmere beskrivelse af udstillingen *RETHINK* kan findes bagerst i tidsskriftet.

Formålet med dette temanummer er at kaste et nysgerrigt og kritisk blik på klimaforandringernes betydning i sociologien – vel vidende, at det på ingen måde er hverken muligt eller ønskværdigt at behandle emnet udtømmende. Overordnet er det vores indtryk, at vi som sociologer med fordel kan styrke vores fokus på og engagement i de vidtrækkende politiske, økonomiske og kulturelle udfordringer, som klimaforandringerne frembyder. Det er således vores forhåbning, at dette temanummer af *Dansk Sociologi* kan inspirere andre i en sådan retning.

Med venlig hilsen – og god læselyst!

Anders Blok og Esther Nørregård-Nielsen